

Kätilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittymisestä

Lehtelä Taina, Rainto Satu, Perälä Minna

18.6.2018 ::

Ammattieettisen osaamisen kehittämisessä on kyse asiantuntijuuden ja ammatillisen kasvun vahvistumisesta. Eettiset periaatteet antavat yhteisen päämäärän ja ohjeet siitä, kuinka ammatissa toimitaan. Suomessa hoitotyön keskeisiin eettisiin tavoitteisiin kuuluu kyky tehdä eettisiä päätöksiä, kyky tunnistaa ja ratkaista eettisiä ongelmia sekä kyky osallistua yhteiskunnassa käytävään terveydenhuoltoon ja hoitotyötä koskevaan arvokeskusteluun.

Johdanto

Ammattietiikka on käytännöllistä etiikkaa, jonka tavoitteena on ohjata ammatissa toimivia kohti hyvyyteen ja vastuullisuuteen pohjautuvia käytäntöjä. Tämä edellyttää lakien tuntemisen lisäksi ammatin, sen käytäntöjen ja etiikan tuntemista sekä kykyä asettua asiakkaan asemaan. Hyvä ammattilainen pyrkii toimimaan ammatissaan eettisesti oikealla tavalla. ^[1]

Tässä artikkelissa käsitellään opinnäytetyönä toteutettua tutkimusta, jossa kuvattiin kätilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittymisestä opiskelun aikana. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin keväällä 2018 haastattelemalla neljää opintojen loppuvaiheessa olevaa kätilöopiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta. Koko tutkimus on luettavissa Theseus-julkaisuarkistossa. ^[2] Tässä artikkelissa tuoda esille tutkimustietoa kätilöopiskelijoiden kokemuksista ammattieettisen osaamisen kehittymisestä opintojen aikana. Artikkelin tarkoitus on myös herättää ajatuksia ammattieettisen osaamisen merkityksestä asiantuntijuuden vahvistamisessa ja ammattieettisen osaamisen kehittämisessä.

KUVA: Honchan Roman/Shutterstock.com

Etiikka kättilötyössä

Kättilötyössä eettiset lähtökohdat ovat laajemmat kuin muualla hoitotyössä. Kättilötyössä seurataan kättilöiden omien ohjeiden lisäksi myös sairaanhoitajien sekä terveydenhuoltoalan yhteisiä eettisiä periaatteita. ^[31] Eettiset periaatteet muodostavat kättilötyön eettisen perustan. Keskeisimpiä eettisiä periaatteita ovat itsemääräämisoikeuden, tasa-arvon, yksilöllisyyden, terveyskeskeisyyden, vastuullisuuden, turvallisuuden, jatkuvuuden ja perhekeskeisyyden sekä omatoimisuuden periaatteet. ^[41] ^[51]

Etiikka määrittelee ammatillisen käyttäytymisen kättilön työssä, joten sillä on suuri merkitys kättilön koulutuksessa ja käytännössä. Kättilön ammattietiikkaan kuuluu olennaisena osana eettinen päätöksentekokyky sekä eettisten ongelmien tunnistaminen. Kättilöt kokevat eettisiä ongelmia tilanteissa, joissa hoitohenkilökunnan ja potilaan väliset arvomaailmat eivät kohta. Esimerkiksi imetyksestä kieltäytyminen voi olla eettinen ongelmatilanne. Syöpäpotilaiden kohdalla aktiivisesta hoidosta luopuminen sekä raskaudenkeskeytykset ja keskenmenot nähdään eettisinä ongelmatilanteina. ^[61] Eettisten tilanteiden näkeminen vaatii kättilöltä halua ja herkkyyttä nähdä vaikeita asioita ja puuttua niihin. Kättilön työhön kuuluu luottamuksellisuus ja hyväntekemisen velvoite, välttäminen pahan tekemisestä potilaalle ja velvoite toimia oikeudenmukaisesti. Myös naisen oikeuksien huomioiminen työskentelyssä ja totuudellisen sekä näyttöön perustuvan tiedon antaminen ovat tärkeässä osassa. ^[71]

Tarve etiikan koulutuksen ja tutkimusten lisäämiseksi hoitoalalla johtuu yhteiskunnassa tapahtuneista nopeista muutoksista, terveyspalvelujärjestelmien kehittymisestä ja muutoksista, joita ilmenee väestön terveydentilassa. ^[31]

Etiikan opetus ja oppiminen hoitotyössä

Suomessa sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön koulutusohjelmiin kuuluvat valtakunnalliset eettiset osaamisvaatimukset. Keskeisiä eettisiä tavoitteita ovat opiskelijan kyky tehdä eettisiä päätöksiä, tunnistaa ja hoitaa eettisiä ongelmia, etsiä tutkittua tietoa eettisen ongelman ratkaisemiseksi ja osallistua yhteiskunnassa käytävään terveydenhuoltoon ja hoitotyötä koskevaan arvokeskusteluun. ^[31]

Etiikan opetusta voidaan toteuttaa joko erillisillä etiikan opintojaksoilla tai yhdistettynä johonkin toiseen opintojaksoon. Toiseen aihealueeseen yhdistettynä eettisten näkökulmien pohdinta voi sisältyä esimerkiksi syöpäpotilaan hoitoon. Yksittäisten etiikan opintojaksojen tarkoituksen on saada opiskelija ymmärtämään, mitä etiikka käsitteenä tarkoittaa. [81] On tutkittu, että opiskelijoiden eettistä oppimista tukevat muun muassa tapauskohtaiset esimerkit ja luennot, joihin kuuluu keskustelua sekä tarinoiden kerrontaa ja niiden analysointia. Opiskelijoiden eettisen osaamisen kehittymistä edistäviä arviointimenetelmiä ovat muun muassa oppimispäiväkirjat ja case-menetelmät, jossa opiskelija pääsee itse ratkaisemaan eettisiä ongelmia. [81] [91]

Kätilökoulutus Oulun ammattikorkeakoulussa

Kätilön koulutus kestää Oulun ammattikorkeakoulussa 4,5 vuotta ja tutkinnon laajuus on 270 opintopistettä. Kätilöopinnoissa opiskelija saa kätilön ja sairaanhoitajan tutkinnon. Kätilöille kuuluviin sairaanhoitajaopintoihin sisältyy sairaanhoitotyön perus- ja soveltava osaaminen. Kätilötyön suuntaavat opinnot korostavat seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviä osaamiskokonaisuuksia kuten raskauden ja synnytyksen sekä synnytyksen jälkeinen kätilötyö. Opinnot sisältävät myös terveen ja erityistarkkailua vaativan vastasyntyneen kätilötyön sekä eri-ikäisten naisten hoitotyön. Opiskelussa on paljon harjoitustunteja, simulaatioharjoituksia sekä ohjattua harjoittelua. [101] Oulun ammattikorkeakoulun kätilöopinnot sisältävät erillisen Hoitotieteen perusteiden ja etiikan 3 opintopisteen opintojakson. Monissa kätilöopintoihin liittyvissä teoriaopinnoissa käsitellään eettisiä näkökulmia opiskeltavan opintojakson aiheeseen sisällytettynä. Myös harjoitteluissa eettisten tilanteiden pohdinta on tärkeässä osassa.

Kätilöopiskelijoiden kokemuksia etiikan opetuksesta ja ammattieettisestä osaamisesta

Opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että teoriaopinnot vaikuttivat kätilöopiskelijoiden ammattietiikan kehittämiseen eri tavoin. Tutkimukseen osallistuneet kätilöopiskelijat nostivat esille, että teoriaopinnoista on ollut hyötyä ammattietiikan kehittymiselle. Eräässä haastattelussa kätilöopiskelija toi esille, että teoriaopinnoista on oppinut, mitä etiikka yleisesti tarkoittaa. Toisessa haastattelussa puolestaan opiskelija toi esille potilastapausten käsittelyn merkityksen teoriaopintojen aikana. Tämä oli tukenut hänen eettistä toimintaansa. Kätilöopiskelijat kehittäisivät teoriaopintoja lisäämällä potilastapauksia ja niiden läpikäymistä teoriaopintojen aikana. Kaikki tämän tutkimuksen opiskelijat kokivat potilastapaukset tärkeänä ja hyvänä oppimismenetelmänä.

Tämän tutkimuksen mukaan kätilöopiskelijat kokivat pystyvänsä seuraamaan ohjaajan esimerkkiä käytännön harjoitteluissa ja miettimään omaa toimintaansa sekä käyttäytymistään erilaisissa tilanteissa. Eräs haastateltava nosti esille, että käytännön harjoitteluissa näkee monenlaisia työtapoja. Jotkut näistä ovat sellaisia, miten ei itse halua toimia. Tästä voi nähdä, että käytännön harjoitteluilla on suuri vaikutus kätilöopiskelijoiden ammattietiikkaan ja harjoitteluiden ohjaajilta opiskelijat kokevat saavansa esimerkkejä työskentelyn toimintatavoiksi. Myös Oelhafen [91] tutkimuksessa korostetaan, että erilaisten tapausten pohdinta ja niistä keskustelu jälkikäteen on opiskelijoille erityisen tärkeää. Ohjaavat kätilöt tiedostavatkin olevansa roolimallina eettisten tilanteiden käsittelyssä. Opiskelijat arvostavat sitä, että keskusteluille eettisesti haastavista tilanteista varataan aikaa ja niistä keskustellaan perusteellisesti. [91]

Tämän tutkimuksen mukaan myös käytännön harjoitteluiden eettiset tilanteet ovat vaikuttaneet kätilöopiskelijoiden ammattieettisen osaamisen kehittämiseen. Eettisten tilanteiden kautta kätilöopiskelijat olivat miettineet omia arvojaan uudelleen. Kätilöopiskelijat kokivat osaavansa asettua potilaiden asemaan ja heillä oli halua hoitaa kaikkia yhtä hyvin sekä tasapuolisesti. Kätilöopiskelijat toivatkin hyvin esille kätilötyön arvoja ja eettistä tilannetajua. Tämän opinnäytetyön tuloksissa tulee esille, että kätilöopiskelijoiden kokemilla eettisillä tilanteilla on merkittävä vaikutus heidän eettiseen ajatteluun ja arvoihin.

Tutkimuksesta käy myös ilmi, että kätilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisensa kehittyneen opiskelujen aikana. He kokivat, etteivät näe asioita niin mustavalkoisena kuin opiskelujen alussa, vaan arvomaailma oli laajentunut. Kätilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisensa olevan hyvällä tasolla opintojen loppuvaiheessa. Kaikki kätilöopiskelijat kokivat selviävänsä työelämässä tällä ammattieettisellä osaamisella, mikä heille oli karttunut opintojen aikana. Myös Berglundin [111] tutkimuksessa tuli ilmi, että opintojen alkuvaiheessa opiskelijoiden eettinen ajattelu oli ollut ehdotonta ja mustavalkoinen ajattelumaailma oli muuttunut opintojen myötä.

Pohdinta

Kätilökoulutuksen tavoitteena on antaa vahva perusta etiikan osaamiselle ennen valmistumista. Se on entistä tärkeämpää nykyajan muuttuvassa yhteiskunnassa, jossa seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvät asiat muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi. [81]

Tässä opinnäytetyössä tehdyssä tutkimuksessa haastatellut kättilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisensa hyvänä opintojen loppuvaiheessa. Kättilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisensa kehittämisessä merkityksellisinä teoriaopinnoissa käsitellyt tapausesimerkit. Kättilöopiskelijat korostaisivat potilastapauksia ja niiden läpikäymistä koulutuksessa. Eri menetelmien avulla käsitellyt tapausesimerkit ovat muissakin tutkimuksissa osoittautuneet tehokkaaksi menetelmäksi käsitellä eettisiä tilanteita. Eettisten asioiden käsittely eri menetelmillä saattaa jäädä kuitenkin abstraktiksi ilman opiskelijan omakohtaista kokemusta eettisistä tilanteista. [9] [8] [3] Tämän tutkimuksen tulosten mukaan käytännön harjoittelut kehittivät kättilöopiskelijoiden arvomaailmaa ja sen pohtimista sekä toimintatapoja eettisissä tilanteissa. Kättilöopiskelijat toivat esille, että ammattieettisen kehittyminen on prosessi, mikä syvenee työelämässä. Lisäksi he kokivat työyhteisön tuen tärkeäksi erilaisista eettisistä tilanteista selviämisessä.

Ammattieettisten tilanteiden ja kysymysten pohdinta on siis tärkeää asiantuntijuuden kehittämisessä. Jatkossa kiinnostavaa olisi selvittää kättilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittämisestä myös työuran alkuvaiheessa.

Lähteet

1. [^]Airaksinen, T. & Friman, M. 2008. Asiantuntija-ammattien etiikka. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 10. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.
2. [^]Lehtelä, T. 2018. Kättilöopiskelijoiden kokemukset ammattieettisen osaamisen kehittämisestä opintojen aikana. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 15.5.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201804275720>
3. ^{^ abcde}Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2014. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro.
4. [^]Suomen kättilöliitto. 2004. Tiedolla, taidolla ja tunteella – kättilötyön eettiset ohjeet. Hakupäivä 21.11.2017. <https://asiakas.kotisivukone.com/files/suomenkatiloliitto.kotisivukone.com...>
5. [^]Jakobsson, S., Mönkkönen, M., Ylikangas, K. & Berglund, M. 2016. Kättilötyön eettinen perusta. Kättilölehti 3, 26-28.
6. [^]Rahkala, H. Santalahti, S. & Berglund, M. 2015. Eettinen päätöksenteko osaksi käytännön kättilötyötä. Kättilölehti 1, 26-27.
7. [^]Paananen, U., Pietiläinen, S., Raussi-Lehto, E. & Äimälä, A.-M. 2015. Kättilötyö – raskaus, synnytys ja lapsivuodeaika. 6. uud. p. Keuruu: Edita.
8. ^{^ abc}INEC – Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice. 2018. Hakupäivä 1.4.2018. <https://inecproject.wordpress.com/>
9. ^{^ abc}Oelhafen, S., Hoelzli Reid, U., Häsänen, M., Kärema, A., Kasemets, M., Bartels, I., Leberecht, A.M., Kauppila, M., Järvilehto-Impivaara, I. & Berglund, M. 2017. Increasing midwives ethical competence: A European educational and practice development project. International Journal of ethics Education 2, 147-160. Hakupäivä 1.4.2018. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs40889-017-0033-3>
10. [^]Oulun ammattikorkeakoulu. 2017. Ammattikorkeakoulututkinnot. Kättilö (AMK). Hakupäivä 28.11.2017. <http://www.oamk.fi/fi/koulutus/amk-tutkintoon-johtava-koulutus/katilo/>
11. [^]Berglund, M-T. 2010. Kättilöopiskelijoiden kokemuksia eettisen osaamisensa kehittämisestä kättilökoulutuksen aikana. Turun yliopisto. Opinnäytetyö.

Metatiedot

Nimeke: Kättilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittämisestä

Tekijä: Lehtelä Taina; Rainto Satu; Perälä Minna

Aihe, asiasanat: ammattietiikka, etiikka, hoitoala, koulutus, kättilöt, opetus

Tiivistelmä: Ammattieettisen osaamisen kehittämisessä on kyse asiantuntijuuden vahvistamisesta ja ammatillisen kasvun tukemisesta. Ammattietiikka on käytännöllistä etiikkaa, jonka tavoitteena on ohjata ammatteja kohti hyvyyteen ja vastuullisuuteen pohjautuvia käytäntöjä. Tämä edellyttää paitsi lakien, myös ammatin ja sen käytäntöjen tuntemusta. Ammattieettinen osaaminen kuuluu olennaisena osana kättilön työhön.

Tässä artikkelissa käsitellään opinnäytetyönä toteutettua tutkimusta, jossa kuvattiin kättilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittämisestä opiskelun aikana. Artikkelin tavoitteena on kuvailla

kättilöopiskelijoiden kokemuksia siitä, miten he kokivat koulutuksen aikana saamansa eettisen opetuksen ammattietiikkansa kehittymisen tukena ja miten he kokivat oman ammattieettisen osaamisensa opintojen loppuvaiheessa. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin keväällä 2018 haastattelemalla opintojen loppuvaiheessa olevia kättilöopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta.

Tässä opinnäytetyönä toteutetussa tutkimuksessa haastatellut kättilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisensa hyvänä opintojen loppuvaiheessa. Kättilöopiskelijat kokivat ammattieettisen osaamisen kehittämisessä potilastapauksista keskustelut merkittävässä roolissa teoriaopinnoissa. Kättilöopiskelijat kokivat lisäksi ammattietiikkansa kehittyvän paljon käytännön harjoitteluissa. Opinnäytetyön tuloksista voidaan saada ajatuksia ammattietiikkaa koskevien opintojaksojen kehittämiseen. Artikkelin tarkoitus on myös herättää ajatuksia ammattieettisen osaamisen merkityksestä asiantuntijuuden vahvistamisessa ja ammattieettisen osaamisen kehittämisessä.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2018-06-18

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060425253>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Lehtelä, T., Rainto, S. & Perälä, M. 2018. Kättilöopiskelijoiden kokemuksia ammattieettisen osaamisen kehittämisestä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 39. Hakupäivä xx.xx.2018. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060425253>.